

Oud-Utrecht

VERENIGING TOT BEOEFENING EN TOT VERSPREIDING VAN DE KENNIS
DER GESCHIEDENIS VAN DE STAD EN DE PROVINCIE UTRECHT

Redactie: H. de Jong, Aurorastraat 26, Utrecht
Administratie: Ir. C. L. Temminck Groll, secr. der vereniging,
Hoofdstraat 43, Driebergen

Gironummer penningmeester Oud-Utrecht: 575520

3
TWEE EN DERTIGSTE JAARGANG / NUMMER 1 / JANUARI 1960

DE PROVINCIE UTRECHT IN 1836

II

Het verslag van gedeputeerde staten van Utrecht over 1836, gaat aldus verder:

Het gebouw aan de domkerk, vroeger de vergaderplaats van het domkapittel, is geheel opnieuw opgebouwd, en is de daaraan verbonden ingang naar de academische gehoorzaal en senaatkamer aanmerkelijk en met smaak vergroot.

Overigens gaat men te Utrecht voort met op die plaatsen, alwaar zich daartoe bekwame gelegenheid aanbiedt, particuliere woningen aan te bouwen, aan welke, inzonderheid voor den burgerstand en ook voor de min goeuden, het gebrek zich meer en meer doet gevoelen.

Z.M. heeft, bij besluit van 15 December 1835 No. 15, bewilligd in de voorgedragene afschaffing der stedelijke belasting te Utrecht, bekend onder den naam van emmer- straat- en lantarengeld; en heeft, tot voorziening in het gemis van dit middel, de Regering dier stad gemagtigd, om nog over den jare 1836 voort te gaan met de heffing van 5 percent voor collectief zegel op al de stedelijke eigenbelastingen en gemeente-opcenten op 's rijks accijnsen. De afschaffing der gemelde belasting op het straat- emmer- en lantarengeld, die veel tegenzin bij de belastingschuldigen ontmoette, geeft veel genoegen, terwijl de heffing van 5 pc. voor collectief zegel geheel ongevoelig wordt gedragen.

Te Amersfoort is men bedacht om de aldaar voor eenige jaren gebouwde cavallerie-stal met eene tweede te vermeerderen, berekend voor een aantal van 300 paarden. De plaats daartoe aangewezen is

in de nabijheid van eerstgemelden stal gelegen; en de ruiters-manège, welke in het afgelopen jaar op dezelfde hoogte nieuw gebouwd is, zal zich nagenoeg in het midden bevinden tusschen de beide stallen. Die manège kan, zoo ten opzichte van deszelfs ruimte als inrigting, voor een der fraaiste gebouwen dezer soort doorgaan, en voorziet in eene gewigtige behoefte van het garnizoen.

De Regering van Amersfoort heeft aan Z.M. magtiging gevraagd, om tot vinding der kosten voor de voorsz. onderneming, eene geldleening te openen van f 30.000.

In de nabijheid der Utrechtse poort, welke nu reeds moet afgebroken zijn, is aan de nieuwe wandelingen, op die hoogte, ter plaatse van de oude stads-wallen, een fraai gebouw opgericht voor particuliere rekening, bestemd tot het houden van bijeenkomsten van het te Amersfoort gevestigd departement der maatschappij tot Nut van 't algemeen, en tevens geschikt, om bij plegtige of bijzondere gelegenheden, tot vereeniging van talrijke gezelschappen te dienen.

De Regering van Montfoort had vroeger reeds magtiging verkregen tot den aankoop van het oude slot of kasteel aldaar. Thans is dezelve ook gemagtigd, om de gronden, om en nabij dat kasteel gelegen, voor eene bepaalde som, van de Administratie der domeinen aan te koopen. De gemeente kan daarvan veel partij trekken; kunnende die gronden voor een gedeelte met vrucht dienen bij het school-instituut, waartoe het gebouw zelve is ingerigt.

Te IJsselstein is de Regering door Z.M. gemagtigd tot het doen eener geldleening van f 4.000. tot gedeeltelijke goedmaking van de kosten, welke zullen vereischt worden om de bestrating der stad te verbeteren, waaraan sedert lang gebreken bestonden.

De overige steden en gemeenten ten platten lande hebben geen bijzonderheden opgeleverd. Alleen verdient de aanbouw van lust-plaatsen, inzonderheid in de omstreken van Zeist en Driebergen opmerking, en is van veel invloed op de cultuur en op de waarde der landen in dat district, zoodanig, dat voor gronden, aldaar om en bij den straatweg gelegen, welke eenige jaren geleden bijkans geene waarde hadden, thans honderden guldens worden besteed.

Tijdsaanwijzing

Sedert eenige jaren heeft men, in sommige groote steden van Europa, eene verbeterde tijdsaanwijzing der openbare uurwerken ingevoerd, door dezelve niet meer naar den waren tijd of zonnetijd, maar naar de middelbaren tijd te regelen, als het middel, om de aanduiding des tijds overal gelijk te maken en de onzekerheid weg te nemen, welke men dikwijls in de aanwijzing der openbare klokken aantreft. Ook hebben hier te lande de steden Amsterdam en Rotterdam, het voorbeeld in deze gegeven, gevolgd. Maar zoude de uitwerking daarvan wezenlijk nut verspreiden, dan diende die verbetering meer algemeen ingevoerd te worden. Zijne Exc. de Minister van binnenlandsche zaken heeft het daarom geraden geoordeeld, om bij

circulaire van den 13 Augustus 1835 No. 100, met ons ter dier zake eene correspondentie te openen, daarheen strekkende om de voorsz. verbeterde tijdsaanwijzing, althans in de voornoemde steden der provincie, te helpen invoeren.

Wij voorzien van die bemoeijingen het gewenschte gevolg; althans wat onze provincie aangaat, heeft men zich, op onze daartoe gedane uitnoodiging, te Utrecht en te Amersfoort gehaast, het voorsz. werk, waarvan het voordeel door alle deskundigen erkend wordt, tot stand te brengen.

Onderwijs

Het lager onderwijs in deze provincie heeft, zonder eenige veranderingen, zijn geregelde gang gehouden.

Te Waverveen is de geheele vernieuwing van de school volbragt, en beantwoordt de uitkomst aan de verwachting. Ook te Nieuw-Loosdrecht is de vergrooting der school doelmatig tot stand gekomen, en zijn aldaar de hulpmiddelen voor het onderwijs verbeterd. Beide deze werken waren bij het vorig verslag aangekondigd.

Te Zeist, alwaar het schoolgebouw, wegens de toenemende bevolking, het aantal scholieren niet meer kon bevatten, is men bedacht op eene vergrooting van hetzelfde. Mogelijk zal dat werk nog in den loop van dit jaar tot stand komen.

In den opbouw of aankoop van een lokaal voor de bijschool in de buurtschap den Berg onder Soest, zal door die gemeente voorzien worden, onder een geldelijke bijdrage van vier honderd gulden uit de provinciale fondsen, en van een honderd gulden, van de gemeente Zeist, uit welke eenige kinderen aldaar mede ter school worden gezonden.

Te Elst ontbreekt een gemeentelijk school-lokaal en woning; doch er bestaan uitzigten, dat in dit gebrek eerlang zal kunnen voorzien worden.

De voortgang van het onderwijs grootendeels afhangende van het personeel der onderwijzers, zoo heeft de provinciale schoolcommissie daarop voornamelijk het oog gevestigd, en levert aanvankelijk, de vervanging van oudere onderwijzers in sommige gemeenten goede vruchten op.

Het gymnasium te Utrecht houdt deszelfs roem van het eenige aldus ingerigte kweekschool in het koninkrijk te zijn, staande; en het groot aantal leerlingen, vooral van die, welke of van buiten herwaarts gezonden worden, of wier ouders alhier deswege komen wonen, getuigt van deszelfs bloei.

De wijze waarop het onderwijs op de Latijnsche school te Amersfoort wordt gegeven, verdient bij voortduring alle goedkeuring.

De Hoogeschool te Utrecht blijft bestendig gezocht. Het aantal der ingeschrevene studenten bedroeg bij de laatste recensie 496.

HET ARCHIEF VAN HET KASTEEL DE HAAR TE HAARZUILENS

Het kasteel De Haar onder de voormalige gemeente Haarzuilens behoort ongetwijfeld tot de bij het grote publiek zeer bekende bouwwerken in deze provincie. Zowel het kasteel met zijn romantische uiterlijk en zijn kunstschaten, als het omliggende park en de kapel trekken jaarlijks tal van bezoekers. Wat totnogtoe eigenlijk niet bekend was, is, dat er ook een niet onbelangrijk huisarchief wordt bewaard. De inhoud van dat archief is thans ontsloten in een onder bovenstaande titel gedrukte inventaris, die de tegenwoordige eigenaar en heer van De Haar, E. G. E. A. M. G. baron van Zuylen van Nyevelt, in 1959 het licht heeft doen zien. Deze inventaris werd al enige jaren geleden bewerkt door jonkvrouwe L. A. van Asch van Wijck, toen volontaire aan het Algemeen Rijksarchief te 's Gravenhage, sedert 1954 mevrouw Von Uslar-Gleichen. Het archief was door bemiddeling van de toenmalige algemene rijksarchivaris jhr. dr. D. P. M. Graswinckel tijdelijk te 's Gravenhage gedeponeerd en de ordening en beschrijving zijn geschied onder toezicht van de hoofdchartermeester mej. dr. S. W. A. Drossaers.

Het boek, dat XIV en 120 bladzijden telt, is tegenover de titel voorzien van een foto van het kasteel in zijn tegenwoordige vorm en bevat aan het einde nog tien genealogische tabellen. Vooraf gaat volgens goed gebruik een inleiding, waarin een kort overzicht der geschiedenis van De Haar wordt gegeven, alsmede een toelichting op het bij de inventarisatie gevolgde systeem. Opgemerkt dient te worden, dat het „huys ther Haer” met het ambachtsgerecht door de heren van Vianen in leen werd gehouden van de bisschop van Utrecht, en dat zij het weder in achterleen uitgaven aan de heren van De Haar. De oudst bekende dezer laatste beleningen, die in de in het Algemeen Rijksarchief bewaarde leenregisters van Vianen zijn ingeschreven, dateert reeds van 1391. Het huis Ter Haar, dat in 1536 als ridderhofstad werd erkend, is nooit verkocht, maar steeds vererfd.

De inventaris valt in twee hoofdafdelingen uiteen, namelijk: Stukken betreffende personen, en: Beheer van rechten en bezittingen. In de eerste hoofdafdeling zijn beschreven: I. Stukken betreffende de heren van De Haar en hun kinderen, beginnende bij Steven van Zuylen van de Haar, die in 1506 huwde met Josina van Assendelft, tot de tegenwoordige eigenaar hierboven genoemd. Vervolgens zijn beschreven: II. Stukken betreffende aanverwante geslachten, en III. Stukken betreffende andere takken van het geslacht Van Zuylen. Dit zijn takken, die in Noord-Nederland zijn gebleven, en waarvan althans één nog bestaat, terwijl de tegenwoordige heer van De Haar stamt uit een tak, die zich omstreeks 1680 te Brugge gevestigd heeft.

Deze laatste tak, die rooms-katholiek is, behoort tot de belgische adel.

De tweede hoofdafdeling beschrijft in een eerste onderafdeling het

beheer in het algemeen en hier vindt men de leenregisters, die met slechts enkele geringe onderbrekingen van 1420 tot 1799 doorlopen, terwijl het oudste register nog afschriften van retroacta uit de jaren 1359—1412 bevat. In de tweede onderafdeling zijn de stukken betreffende heerlijkheden en goederen beschreven. Het zou te uitvoerig zijn om hier alle plaatsen op te noemen, waaronder zij gelegen waren. In Nederland zijn het er 27 in de provincies Utrecht, Zuid-Holland, Zeeland, Gelderland en Noord-Brabant, in België nog eens elf. De derde en vierde onderafdelingen bevatten respectievelijk enkele stukken aangaande het patronaatsrecht der kerken van Kockengen en De Haar, en enige stukken, waarvan het verband met het archief niet is gebleken.

In de derde hoofdafdeling treft men handschriften van genealogische aard aan benevens wapenboeken, wapenkaarten en enkele varia. In een aanhangsel volgt nog correspondentie enz. uit de jaren 1890—1917, welke stukken onder meer de herbouw van het kasteel betreffen. Het boekje wordt besloten met een regestenlijst over de jaren 1381—1580, een index van persoons- en plaatsnamen en de reeds vermelde genealogische tabellen.

Ten laatste zij hier medegedeeld, dat het archief voor wetenschappelijk geïnteresseerde onderzoekers toegankelijk is. Aanvragen hiertoe kan men tot de rentmeester van het kasteel richten. Een exemplaar van deze verdienstelijke inventaris, die niet in de handel is, bevindt zich o.a. in de bibliotheek van het Rijksarchief te Utrecht.

A. J. VAN DE VEN

BOEKAANKONDIGING

Ph. J. C. G. van Hinsbergen, *Bronnen voor de geschiedenis van Zeist*, deel I aflevering III. Van Gorcum & Comp. N.V., Assen. Prijs f 6,90.

Opnieuw is een aflevering verschenen van het register betreffende de documenten der geschiedenis van Zeist, dat in opdracht van de Van de Poll-Stichting te Zeist door de heer Van Hinsbergen is samengesteld.

De bronnen, die in deze aflevering genoemd worden, betreffen de periode 1400—1450. Naarmate men verder komt in de geschiedenis vermeerdert het materiaal. De vorige afleveringen besloegen samen een periode van bijna zes eeuwen, maar de vermelding van de stukken kostte slechts weinig pagina's méér dan het tijdperk van een halve eeuw, dat nu behandeld wordt.

Zoals voor de hand ligt, hebben de stukken in hoofdzaak betrekking op transacties van bezittingen, beleningen, enz. Wie er in bladert, heeft telkens het gevoel alsof hij werkt met kleine stukjes van een grote legkaart. Er zijn veel losse fragmenten, hier en daar vindt men een verband, maar een afgerond beeld van Zeist in de eerste helft der 15 eeuw verkrijgt men niet. Dat zal nooit mogelijk zijn. Maar daarom is het toch van betekenis, dat men de beschikking over de bewaard gebleven fragmenten heeft.

de J.

ADRESWIJZIGING SECRETARIS

De secretaris van Oud-Utrecht, ir. C. L. Temminck Groll, is te Driebergen verhuisd. Zijn adres luidt thans: Mariënburg, Hoofdstraat 43, Driebergen. Het telefoonnummer bleef ongewijzigd: 3567.

BESCHIKBARE UITGAVEN

Voor de leden, die hun collectie van onze vroegere uitgaven willen aanvullen, is nog een aantal exemplaren beschikbaar *tegen verminderde prijzen*:

van het *Jaarboekje* (ingenaaid) de jaargangen 1929—1932, 1936—1939, 1944, 1947/48—1952, 1954—1957 à f 3,— per stuk. (Voor niet-leden f 6,25).

Er zijn nog *enkele* gebonden jaargangen van het *Jaarboekje* voorradig, nl. 1947/48, 1949, 1950, 1953, 1956. Leden: f 5,—; niet-leden f 8,25.

Van het *Maandblad* (in losse nummers) de jaargangen 1931, 1933, 1948, 1951, 1952, 1955, 1956 à f 1,25 per stuk (voor niet-leden f 2,50).

Het *Register* op de *Jaarboekjes* 1924—1953 is verkrijgbaar voor de leden voor f 5,— (ingenaaid) of f 7,— (gebonden), voor niet-leden bedragen de prijzen resp. f 9,— en f 11,—.

De reproductie van Jan de Beyers gekleurde tekening kan nog geleverd worden à f 5,— per exemplaar.

Levering geschiedt *uitsluitend* na storting of overschrijving van het verschuldigde bedrag op girorekening 575520 ten name van de „Penningmeester van Oud-Utrecht” en gelijktijdige opgave van het verlangde.

KLEINE MEDEDELINGEN

TRIEST BERICHT UIT LOPIK

De bijna vijf eeuwen oude hervormde kerk van Lopik moet plaats maken voor een nieuwe, meldt het dagblad Trouw van 16 januari 1960. In 1962 zal het gebouw volgens de plannen van de hervormde kerkvoogdij onder slopershanden moeten vallen. In mei van datzelfde jaar zal op dezelfde plaats aan de Lopikerweg begonnen worden met de bouw van een nieuwe kerk.

Trouw vervolgt: Voor het huidige kerkgebouw komt hiermee een eind aan een langdurige geschiedenis van aftakeling, ontsierende reparaties, afbraken van vervallen gedeelten en ander minder gelukkige ingrepen, die het volgens oude afbeeldingen eens zo trotse en fraaie bouwwerk nog slechts een zwakke afglans van het glorieuze verleden lieten.

Eigenlijk is Lopik zijn kerk al kwijt geraakt in 1818, toen het gebouw een drastische amputatie onderging: van het westelijke deel van het schip werd twaalf meter — dus ook de toren — weggebroken.

In het laatste decenium van de achttiende eeuw was de eens ranke en voor een dorpskerk bijzonder hoge toren 31 meter verlaagd, omdat het vijftig meter hoge gevaarte bijna één meter naar het zuid-westen uit het lood hing. Deze scheve stand was vrijwel zeker voor een zeer groot deel te wijten aan het feit, dat de toren tientallen jaren een last van vier à vijfduizend pond aan bronzen klokken te torsen heeft gehad. De verlaging kon het onderste deel van de toren echter niet van een algehele ondergang redden: in 1818 werd het bouwsel dus afgebroken met nog een deel van het schip, dat door de verzakking van de toren volkomen was ontwricht. Van de bijzondere schoonheid, die de kerk vlak na de bouw — vóór 1800 — moet hebben gehad, was dus omstreeks 1800 al niet veel meer over. In de tussenliggende periode was het oorspronkelijke aanzien van het bouwwerk trouwens al door krijgsgewoel (de tachtigjarige oorlog o.a.) en watersnoden gehavend.

Goed-bedoelende, maar weinig goeds-uitrichtende handen hebben ook in het interieur veel geschaad. Zo werden de fraaie zeventiende eeuwse kansel, een daarbij behorend, mooi doophek, een statige eikenhouten bank in één der transeptarmen en kunstig houtsnijwerk in enkele kerkbanken onder een lelijke dikke bruine verflaag bedekt. Alleen de preekstoel is daarvan ontdaan.

Dit meubel hangt al sinds omstreeks 1800 aan een houten schot, dat het koor van de rest van de kerk scheidt. Het schot is met een houten gordijn-decor opgetuigd. Het koor — het oudste deel van de kerk — doet dienst als rommel-opslagplaats.

De schamele resten sinds de afbraak van de toren en een deel van het schip werden in 1876 nog eens grondig ontsierd door een portland-bepleistering van de zuidelijke gevel. Verzakkingen bedreigden eerst de noordelijke gevel en toen de westelijke muur met het spitsje, dat de toren vervangt.

Er werden daarom weinig fraaie steunberen geplaatst.

Zo staat de kerk er nu nog bij: een okergeel, door steunberen bijeengehouden bouwsel. Het dak lekt en het metselwerk is op tal van plaatsen slecht. Drie mooie koperen lichtkronen, de oudste banken, het doophek en de kansel herinneren nog aan de glorie van vroeger. Enkele grafzerken in het gebouw doen de bezoeker beseffen, dat het eeuwenoud is.

De afbraakplannen van thans roepen het jaar 1859 in herinnering. Toen kwam de utrechtse architect Kamerdijk evenals de kerkvoogdij van nu na een diepgaand onderzoek van het gebouw tot de slotsom: afbraak is onvermijdelijk. Het kerkbestuur wees dat plan echter van de hand en getroostte zich hoge uitgaven voor reparaties.

Een pleidooi voor het behoud van de kerk staat te lezen in het geschrift, dat een van Lopiks hervormde predikanten ds. S. van der Linde — nu hoogleraar — het licht heeft doen zien ter gelegenheid van het 350-jarig bestaan van de hervormde gemeente: „Wij vertrouwen, dat wie de geschiedenis van 350 jaren leest, die deze kerk als middelpunt heeft, temeer zich zal verbonden voelen aan deze oude kerk om mee te dragen aan haar behoud en zo mogelijk haar herrijzenis uit kaalheid en vaalheid”.

De kerkvoogdij heeft bij haar besluit tot afbraak mede overwogen, dat de restauratie geheel ten laste van de hervormde gemeente zou komen. De kerk staat niet op de lijst van monumentenzorg, zodat geen overheidsbijdrage te verwachten is.

Het blad besluit: Restauratie zou met name het interieur nog het één en ander van de oudtijds glorie terug kunnen krijgen. Maar zij zou zeer veel geld kosten — weinig minder zelfs dan de bouw van een nieuwe kerk — en ook zou het waarschijnlijk onmogelijk zijn aan alle praktische eisen (verwarming e.d.) in voldoende mate recht te doen wedervaren. Toch blijft de afbraak van de kerk te betreuren want zelfs de zwakke afglans van de oude schoonheid zal immers moeilijk vervangbaar zijn.

GOED NIEUWS VAN BLAUWKAPEL

De kerk van Blauwkapel, waarover al eerder geschreven werd in dit maandblad, is in de kerstnacht-1959 officieel heropend. Zoals men weet, kocht de haagse journalist F. W. van Gulick, hoofdredacteur van Cobouw dit kerkje indertijd voor één gulden. De restauratiekosten zullen omstreeks een ton bedragen.

Via Het Vrije Volk geven we nog deze bijzonderheden door. „Het is een dure grap”, zegt F. W. van Gulick. „Maar het ding staat op de Monumentenlijst en ik verwacht wel, dat het rijk in de restauratiekosten zal bijdragen. Niet alles natuurlijk. Mij kost het ook wel wat. Maar alle hobby's kosten geld. Voetballen net zo goed als oude kerkjes.”

Een jaar of acht geleden kreeg hij een boekje in handen, waarin een prent stond van een schattig kerkje in Blauwkapel, een gehucht op de weg van Utrecht naar Hilversum.

„Ik werd er meteen verliefd op en toen ik een poosje later in de buurt was ben ik het gaan bekijken. Ik kwam echter lelijk op de koffie, want het mooie kerkje van de prent bleek een bouwval te zijn, waar je dwars doorheen kon kijken. Het was één grote troep. Het was schandalig, want je kon zien hoe mooi het was geweest.”

F. W. van Gulick ging op onderzoek uit en kwam er achter, dat de hervormde gemeente van Maartensdijk eigenares van het kerkje was. Het kerkbestuur had er geen belangstelling meer voor omdat het dorpje Blauwkapel, dat eeuwenlang rond

de kerk had liggen dromen en er de kerkgangers voor geleverd had, gedeeltelijk verwoest en totaal verlaten was.

Uit oude archieven kwam hij aan de weet, dat het dorp zijn naam had ontleend aan de kerk, die vanwege de turquoise-achtige kleur van het interieur Blauwkapel heette.

„De ouderdom van het kapelletje schat ik op ruim vijfhonderd jaar. Het bijzondere aan de kapel is, dat zij ondanks minimale afmetingen (20 meter lang, 5½ meter breed) een heel zuivere kruisvorm heeft. Als ik het op dezelfde schaal zou moeten bouwen, zou het een wanstaltige vorm krijgen. Het staat voor mij vast, dat het de kleinste gotische kruiskerk van ons land is. Zij is opgetrokken in warme, rode bakstenen, zoals je ze tegenwoordig haast niet meer vindt.”

Het verhaal van de koop van Blauwkapel is een financiële en diplomatieke simultaan-seance geweest, waarbij de pionnen van F. W. van Gulick telkens iets vlugger oprukten dan die van kerkbestuur, Monumentenzorg, gemeenteraad van Maartensdijk, Gedeputeerde Staten en Openluchtmuseum te Arnhem (die al vergunning had de kerk steentje voor steentje te laten verhuizen).

Omdat het kopen van een kerk gemakkelijker is dan haar te restaureren en te exploiteren is er een stichting gevormd, waarin tal van protestantse groeperingen zijn vertegenwoordigd. Architect W. Stoker uit Utrecht kreeg de leiding van de restauratie. De in dit soort werk gespecialiseerde aannemers G. van Elst en Zoon uit Scherpenzeel voerden haar belangeloos uit. „Omdat ze wég van het object zijn”....

HERSTEL VAN STRAATNAAM

Sinds kort heeft Utrecht weer een Zoutmarkt, noteerde Het Stadsblad van 29 december 1959. Het is niet een plek, waar men zout kan kopen, doch een herstel van een oude straatnaam. Sinds lange jaren ontbrak aan de overzijde van de Vismarkt een straatnaambordje. Dat was jammer, want deze straat heette niet „Vismarkt”, doch „Zoutmarkt”. Thans is de aloude naam, daterend uit 1309, in ere hersteld. Weleer was dit de plaats in de stad, waar het zout in het openbaar werd verkocht. Hier ook werd de stad-accijns op het zout geheven. In 1666 heeft men de zoutmarkt op de Zoutmarkt afgeschaft. De markt werd overbodig omdat in januari van dat jaar een zekere Simon Abbinga een zoutraffinaderij oprichtte. Deze „zoutkeet”, zoals zij in de volksmond werd genoemd, kwam te staan langs de Catharijnesingel. Zij is herhaalde malen verbouwd en uitgebreid en.... werd tenslotte net zo'n hinderlijk voorwerp, als de beenzwartfabriek nu nog is. We herinneren ons nog levendig de vieze boel, die hier het trottoir tussen de Vleutenseweg en de Knipstraat verontreinigde. Rond dertig jaar geleden werd — na heel veel moeite — de Zoutkeet opgeheven en afgebroken. Toen kwam de nieuwbouw, die we nu langs dit deel van de Catharijnesingel kennen.

BEELDJE HENDRIK IV

Het Utrechtsch Nieuwsblad van 26 november 1959 prijkte met een foto van het beeldje van Hendrik IV in de gevel van het huis hoek Mariaplaats en Mariastraat te Utrecht.

Men is bezig Hendrik IV te wurgen, althans een beeltenis van hem, zo vertelde het U.N. In 1076 verwoestten de legerbenden van keizer Hendrik IV tegen de zin van deze keizer de Mariakerk in Milaan. De keizer legde toen de belofte af een nieuwe Mariakerk te zullen stichten, wat later in Utrecht gebeurde. Deze kerk werd later afgebroken. Het beeldje op het huis, dat op de hoek van de Mariaplaats en de Mariastraat staat, stelt de keizer voor. In de loop der jaren zijn de rijksappel, het zwaard en de handen van het beeld verdwenen. Nu wordt er een aanslag op het hoofd gepleegd, want de draden die de feestverlichting moeten vasthouden zijn om de hals van het beeld bevestigd. Zal het beeld deze wurging overleven?

We kunnen er aan toevoegen, dat Hendrik IV deze aanslag overleefde. Hoewel het beeldje op zichzelf weinig of geen betekenis heeft, zou het uit historische overwegingen wenselijk zijn, dat men deze herinnering aan de stichting der Mariakerk in stand trachtte te houden, liefst in herstelde staat.